

Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. пр. ВДПІ ім. М. Коцюбинського. Вінниця., 2006. С. 53–57.

7. Galamanzhuk, L., Smolianko, Y., Hudyma, N., Balatska, L., Mytskan, T., Mysiv, V., & Marchuk, V. Performance of Hand Movements by 3–5-Year-Old Girls with Different Handedness. *Physical Education Theory and Methodology*, 22 (4). 23.12. 2022. С. 551–560.

УДК 373.1.02, 373.3/.5.048:331.548

Охріменко З.

кандидат педагогічних наук,
Інститут проблем виховання НАПН України

ПРОБЛЕМА ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФОРІЕНТАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підготовка підростаючої особистості до активного, творчого продуктивного життя є одним із завдань загальної середньої освіти. Відповідно, профорієнтаційний супровід здобувачів освіти є одним із напрямків освітнього процесу і здійснюється засобами, змістом, формами й методами шкільної професійної орієнтації. Однак, останнім часом профорієнтаційний супровід в умовах закладів загальної середньої освіти дещо утруднений, що пов'язано з рядом факторів. В першу чергу, низькою вмотивованістю до проведення профорієнтаційних заходів з боку вчителів та психологів, яка обумовлена відсутністю навчальних годин на профорієнтацію в типових навчальних планах, а також застарілим науково-методичним забезпеченням профорієнтаційного процесу. Натомість з боку здобувачів освіти простежується постійний запит на отримання профорієнтаційних послуг. Адже, профільне й професійне самовизначення є як суб'єктивно, так і об'єктивно заданою вимогою і потребою юнацького віку.

Актуалізується вище зазначене зовнішніми викликами пов'язаними з воєнним і пост воєнним станом на території України, зокрема, руйнуванням інфраструктури міст, змінами на ринку праці, демографічними втратами, міграцією населення. Таким чином, зростає потреба у кваліфікованих фахівцях, готових активно включитися в процес розбудови держави. Отже, надзвичайно важливим є профорієнтаційний супровід здобувачів освіти у їх професійному становленні як майбутніх суб'єктів ринку праці. Відповідно актуалізується необхідність у сучасних практико-орієнтованих наукових напрацюваннях профорієнтаційного спрямування.

Професійне самовизначення є динамічним, тривалим, складним (адже на нього впливає багато чинників) процесом, який обумовлений запитом самої особистості у ефективному виборі майбутньої професії. Чим більш свідомо особистість ставиться до процесу власного професійного самовизначення, тим оптимальніше буде відбуватися процес її професійного становлення.

Відповідно, буде зберігатися і ресурс країни (який витрачається на перенавчання) і потенціал самої особистості, що особливо важливо в сучасних умовах. Однак, чисельні дослідження доводять, що старшокласники мають низьку активність у професіогенезі, що обумовлено рядом факторів. Так, часто учням старших класів притаманні поверхові уявлення про власні індивідуальні особливості, характерна суперечлива система професійно-ціннісних орієнтацій та фрагментарні знання щодо особливостей ринку праці, вони не достатньо володіють навичками рефлексії та саморозвитку. Це призводить до спонтанного вибору майбутньої професії, який не підпорядкований цінностям, інтересам, здібностям особистості, а частіше обумовлений збігом обставин. Як результат - дисбаланс на ринку праці, розчарування у професії, не продуктивне витрачання часу і ресурсів на новий пошук бажаної професії.

Окрім цього, реформування старшої школи, буде об'єктивно вимагати від учня бути суб'єктом власного професійного становлення, тобто свідомо обирати або профіль навчання та розуміти його зв'язок з майбутньою сферою професійної діяльності або визначатися з вибором першої професії.

Таким чином учні старшого підліткового віку і старшокласники мають володіти конкретними знаннями, вміннями й навичками, які допоможуть свідомо обирати власний кар'єрний шлях. Зважаючи на те, що період навчання у школі є найбільш продуктивний для опанування кар'єрними навичками, вважаємо, що кар'єрне зростання має стати одним із напрямків профорієнтаційної роботи з учнями.

Засобами забезпечення професійного самовизначення старшокласників є: курси профорієнтаційного спрямування, профорієнтаційні курси, тренінги, профорієнтаційне консультування, організація проектної діяльності, профільні і професійні проби, технологія «портфоліо», комплекс професіографічно-дослідницьких завдань тощо [1]. З урахуванням зазначеного нами розроблено тренінг профорієнтаційного спрямування, як одну з найбільш дієвих форму взаємодії, спрямовану на реалізацію індивідуальних профорієнтаційних потреб учнів.

Теоретико-методологічною основою тренінгу визначено вихідні положення компонентно-процесуальної моделі свідомого привласнення зростаючою особистістю духовних цінностей (І. Бех), відповідно до якої виховний процес полягає в оволодінні учнями об'єктивними знаннями про специфіку майбутньої трудової діяльності, які складають підґрунтя його емоційних переживань (емоція бажання), що спонукають до емоційно-ціннісної діяльності учнів (Я-виклик), та виявляються в готовності втілювати привласнену духовну цінність у практичну сферу (вчинок), яка супроводжується переживанням особистісної самоцінності. Отже, розвивальний рух учнів здійснюється від уявлення про специфіку майбутньої трудової діяльності до усвідомлення себе як суб'єкта професійного становлення; від позитивного ставлення до майбутньої трудової діяльності до емоційно-ціннісного самоставлення; від здатності приймати на себе відповідальність за власну трудову діяльність до уміння організовувати

власну професійно-ціннісну діяльність. Поєднує ці ланки самодіяльність учня спрямована на самопізнання, позитивне самоставлення, самоефективність.

Відповідно учасники тренінгу мають бути включені у інтерактивну діяльність в якій задіяні когнітивна, афективна, ціннісно-смилова і поведінкова аспекти професійної свідомості учнів.

В тренінгу розкрито зміст понять, які безпосередньо впливають на успішне кар'єрне становлення особистості, зокрема: професійне самовизначення, професійний успіх, ринок праці, професійний ідеал, професійно-ціннісні орієнтації, кар'єра, самопізнання, планування кар'єри. Метою тренінгу є усвідомлення власних характеристик, професійно-ціннісних орієнтацій, професійних та кар'єрних прагнень, формування кар'єрних навичок, спрямованих на активізацію рефлексивних процесів. Мета реалізується у процесі здійснення комплексу таких завдань: усвідомлення учнями себе, як суб'єктів власного кар'єрного становлення; розвиток емоційно-ціннісного ставлення до побудови власної кар'єри й самоставлення до себе як суб'єкта професійного становлення; опанування кар'єрними навичками (самоаналізу, самопізнання, самооцінки, планування, самомоніторингу). Перевагами тренінгу є те, що у ньому запропоновано практичні методики, які є ефективним інструментарієм, легким для опанування й самостійного використання. Вони дозволяють отримати інформацію особистісного характеру, яку учасник може використати для в подальшому для професійної самоорієнтації й самовдосконалення.

Тренінг складається з семи занять, кожне з яких має мету та очікуваний результат, містить теоретичний блок, практичний блок, домашнє завдання. Допоміжні вправи, спрямовані на згуртування, зняття напруги, налаштування на взаємодію, надано у додатках і рекомендовано підбирати ведучому відповідно особливостей групової динаміки або інших умов. Орієнтовна тривалість заняття 60-90 хв., відповідно до особливостей тренінгової групи. Основними методами тренінгу є: міні лекція з елементом дискусії, групові дискусії, вправи, техніки.

Таким чином, в сучасних умовах проблема забезпечення профорієнтаційного супроводу учнів закладів загальної середньої освіти постає надзвичайно гостро. Зважаючи на те, що в освітньому процесі профорієнтація здійснюється наскрізно, але не передбачено годин на проведення уроків з профорієнтації, профорієнтаційний супровід учнів має бути короткотривалим і ефективним. Саме тому, найоптимальнішою формою допомоги учню у професійному самовизначенні й кар'єрному становленні є тренінг.

Список літератури

1. Професійна орієнтація : підручник [для студентів] / Єгорова Є. В. та ін.; за ред. О. М. Ігнатович. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.